

УДК 027.7(477.87):021.61:378-044.3:177.9

DOI: [https://doi.org/10.18524/2707-3335.2024.2\(32\).316845](https://doi.org/10.18524/2707-3335.2024.2(32).316845)

Медведь Марія Миколаївна

кандидатка філологічних наук,

директорка Наукової бібліотеки

Ужгородського національного університету

вул. Університетська, 14, м. Ужгород, 88000, Україна;

E-mail: maria.medved@uzhnu.edu.ua;

тел.: (+38) 0667511887

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-8275-9026>

**РОЛЬ ТА ФУНКЦІЇ БІБЛІОТЕКИ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЩОДО УЧАСТІ У ПРОВЕДЕННІ АКРЕДИТАЦІЙ ОСВІТНІХ
ПРОГРАМ: З ДОСВІДУ РОБОТИ**

Метою статті є ознайомлення читачів з досвідом участі Наукової бібліотеки Ужгородського національного університету в процедурі акредитації освітніх програм. Розглянуто роль бібліотеки в інформуванні експертних груп щодо відповідності критеріям спроможності закладу вищої освіти забезпечити здобувачів освіти належними умовами освоєння освітніх програм. Визначено основні функції університетської книгозбірні в підтримці освітнього та наукового процесу вищого навчального закладу. У результаті дослідження обґрунтовано значення представлення експертам інформації щодо критерію «Освітнє середовище та матеріальні ресурси», яка оприлюднює аналіз, основні характеристики та формування бібліотечного фонду навчальною, науковою літературою для забезпечення якості освітніх програм.

Розкрито роль бібліотеки щодо забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти, з метою запобігання та виявлення академічного плагіату. Висвітлено бібліотечну практику надання доступу до інформаційних ресурсів наукометричних баз Scopus та Web of Science. Значна увага дослідження спрямована на відкритість інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації про інформаційне забезпечення (підручники, навчальні посібники, монографії, рецензовані журнали, електронні бази даних тощо). Розкрито роль та значення єдиного електронного репозитарію (сховища) наукових публікацій УжНУ (DSpace.UzhNU), як вагомого джерела відкритості науки. У результаті дослідження обґрунтовано ефективність створення в структурі бібліотеки Центру наукометрії та інформаційної підтримки освіти та досліджень в університеті. Доведено, що акредитації освітніх програм у закладі вищої освіти – важливий чинник розвитку і вдосконалення системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти.

Ключові слова: акредитація освітніх програм у закладі вищої освіти, критерії оцінювання якості освітньої програми, академічний плагіат, Наукова бібліотека Ужгородського національного університету, Ужгородський національний університет, університетський репозитарій.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (2014) [6], Закону України «Про освіту» (2017) [7], Постанови Кабінету Міністрів України від 5 березня 2024 р. № 244 «Про затвердження Порядку оформлення, переоформлення, видачі, зберігання та обліку сертифікатів про акредитацію освітньої програми і форм таких сертифікатів» (2024) [5], Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (2019) [4], Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (надалі Національне агентство) постійно проводить процедуру акредитацій освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти в Україні. У результаті акредитації офіційно підтверджується відповідність якості освітніх послуг, які надаються закладам вищої освіти за розробленою програмою, у відповідність чинним державним вимогам та освітнім стандартам. За результатами рішення Національного агентства, яке базується на результатах акредитаційної експертизи та на підставі експертного висновку, закладам надається відповідний сертифікат. Про первинну акредитацію освітньої програми сертифікат видається строком на 5 років, при другій та наступних акредитаціях – строком на 10 років.

Національне агентство розробило і впровадило в дію «Рекомендації щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітньої програми» (2020) [8], які передбачають 10 основних Критеріїв оцінювання якості освітньої програми, що стали додатком до Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 р. № 977 [4]. Національне агентство під час розроблення Критеріїв виходило з того, що вони застосовуються з урахуванням усіх особливостей реалізації освітньої програми [8]. За структурою, кожен критерій є сукупністю підкритеріїв, що стосуються різних аспектів конкретного предмета оцінювання. Висновки експертів щодо відповідності критеріям мають бути аргументованими, базуватися на конкретних доказах, що були отримані під час акредитаційної експертизи.

На прикладі роботи Наукової бібліотеки Ужгородський національний університет (надалі УжНУ), розглянемо досвід участі у проведенні акредитацій освітніх програм. Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет» належить до класичних університетів України і має найвищий – IV-й рівень акредитації. Університет є освітнім лідером Закарпатського регіону, бо провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям повної вищої освіти та кваліфікації широкого спектра природничих, гуманітарних, технічних, економічних та інших напрямів науки. Станом на 2024 р. в УжНУ навчається понад 17 тисяч студентів, які опановують майбутній фах на 20 факультетах. Навчання в університеті реалізуються за 192 освітніми програмами: на першому (бакалаврському), другому (магістерському) та третьому (освітньо-науковому) рівнях вищої освіти. В структурному розрізі це: фаховий молодший бакалавр – 7; бакалавр – 77; магістр – 71; доктор філософії – 25 та 7 освітніх програм фахової передвищої освіти. В структуру УжНУ входить При-

родничо-гуманітарний фаховий коледж (надалі ПГК УжНУ), який здійснює підготовку фахівців за спорідненими спеціальностями університету. Навчальний процес в університеті забезпечують понад 1200 викладачів, в ПГК УжНУ навчання здійснюють понад 80 викладачів.

Бібліотека є важливим структурним підрозділом університету і відіграє вагомий інформаційну роль під час акредитацій освітніх програм. Її участь в акредитаційному процесі ґрунтується на представленні інформації про книгозабезпеченість навчальних дисциплін та відомості про бібліотечні послуги, які отримують здобувачі освіти. Сюди входять ряд характеристик університетської книгозбірні, такі як матеріальний стан бібліотеки та умови доступу до її друкованих та електронних ресурсів та ряд інших бібліотечних послуг.

Розглянемо поетапне представлення експертній комісії бібліотечних повноважень. Критерії, якими засвідчується спроможність закладу вищої освіти забезпечити здобувачам освіти належні умови освоєння освітніх програм, є і функції бібліотеки вишу. За критерієм 5, (підкритерієм 5.4), який визначає політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності всіх учасників освітнього процесу, під час реалізації освітньої програми у закладі вищої освіти, є умова дотримання засад академічної доброчесності. Визначення «академічна доброчесність» трактується як сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Цей принцип відображений в документі «Положення про академічну доброчесність в «Ужгородському національному університеті» (надалі Положення) [2], впроваджене в дію у 2017 р. Опираючись на Положення, Наукова бібліотека УжНУ не лише долучилась до популяризації академічної доброчесності в університеті (зустрічі, семінари, вебінари, тренінги), а й взяла на себе відповідні технологічні повноваження, як інструменти рішення протидії порушенням академічної доброчесності. Положення, яким регламентуються етичні норми наукової діяльності та академічного плагіату, передбачає автоматичну перевірку наукових та навчальних напрацювань вчених УжНУ та кваліфікаційних робіт здобувачів освіти на наявність текстових збігів. Час впровадження Положення співпав зі створенням у структурі Наукової бібліотеки УжНУ окремого відділу, який здійснює перевірки на текстові запозичення. Цим відділом став Центр наукометрії та інформаційної підтримки освіти і досліджень (надалі Центр), який поряд з наукометричним моніторингом отримав повноваження перевірки на плагіат навчальних та наукових текстів перед їх публікацією. Щорічно перевірку на академічну доброчесність у бібліотеці проходять тексти підручників, навчально-методичних посібників, конспекти лекцій, монографій, дисертаційних робіт, авторефератів та публікації до часописів чи збірників наукових матеріалів. Для перевірки текстів бібліотека використовує платний онлайн-сервіс пошуку плагіату **Unicheck**, який перевіряє текстові до-

кументи на наявність запозичених частин тексту з відкритих джерел в Інтернеті чи внутрішньої бази документів користувача. Також застосовує ще одну академічну антиплагіатну систему – StrikePlagiarism.com, яка є ефективним інструментом пошуку плагіату, аналізу джерела запозичення та зворотного зв'язку з автором. Згідно з Критерієм 5, найчастішими запитаннями експертів до представників бібліотеки є:

- які документи ЗВО (інші інформаційні матеріали) містять політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності?
- які технологічні рішення (програмне забезпечення) використовуються як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності?
- яким чином відбувається перевірка на плагіат кваліфікаційних робіт (та/або інших видів наукового та навчального доробку учасників освітнього процесу)?

Наступним Критерієм, за яким проходить оцінювання якості освітньої програми, є Критерій 7 «Освітнє середовище та матеріальні ресурси». Представники бібліотеки долучаються до відповідей тематики Підкритерію 7.1, який стосується фінансових, матеріально-технічних ресурсів та навчально-методичного забезпечення освітньої програми. До оцінки фінансових витрат відноситься закупівля: технічного обладнання для бібліотеки, програмних продуктів (доступ до баз даних), передплата періодичних видань, поповнення фонду та ін. Короткий огляд матеріального стану Наукової бібліотеки УжНУ є обов'язковим представленням експертній групі, адже університетська книгозбірня є важливою ланкою між навчанням і студентом, наукою і дослідником, інформацією і користувачем. Бібліотека виступає в ролі посередника між накопиченням навчально-наукового доробку вчених і тих, хто прагне навчатись чи займатись наукою. Виходячи з основного призначення бібліотеки, – підтримки навчального процесу та наукових досліджень, в контексті акредитації освітніх програм університету, розглянемо її роль та значення у створенні та підтримці стійкого позитивного іміджу УжНУ.

Підсумковий експертний висновок містить в собі аналіз навчального забезпечення для реалізації освітніх програм, серед яких інформаційні можливості бібліотеки. Інформація експертам від бібліотеки надається у різному вигляді: усному, візуальному спілкуванні, відеопредставленні, також у вигляді інформаційних додатків: про книгозабезпечення навчальних дисциплін; характеристику бібліотечного фонду, його типовий поділ (навчальна, наукова, довідкова література тощо), видовий поділ (книги, періодичні видання, електронні носії з записом, мережеві локальні документи ін.); відомості про оновлення фондів (кількість документів отриманих бібліотекою протягом року); інформацію про технічне забезпечення (комп'ютерне обладнання, електронна бібліотечна програма, розробка власного сайту тощо).

Також Критерій 7 покладає на бібліотеку більш детальніше інформування:

- площа бібліотеки, наявність читальних залів, пунктів (абонементів) обслуговування користувачів;
- кількісну та структурну характеристику бібліотечного фонду;
- книгозабезпечення здобувачів освітньої програми;
- фінансову підтримку університету щодо оновлення бібліотечного фонду;
- забезпечення фаховими періодичними виданнями вітчизняних та закордонних періодичних видань (у тому числі в електронному вигляді), відповідного або спорідненого спеціальності профілю відповідно до рівня, за яким фактично провадиться освітня діяльність;
- доступ до репозитарію навчальної та наукової літератури;
- передплату ліцензійних баз даних;
- питомих відсоток літератури українськомовних видань у фонді бібліотеки;
- рівень комп'ютеризації та автоматизації бібліотечних процесів;
- доступ до світових наукометричних баз даних Scopus, Web of Science та ін.

Рівень роботи бібліотеки підтверджується відповідними загальними показниками, які заслуговуються, а часто демонструються експертній групі (за останній період при відеозустрічах). Відповідно до перерахованих інформаційних критеріїв Наукова бібліотека УжНУ надає експертам інформацію, яка базується на статистичних показниках щорічних звітів. Для прикладу, розглянемо інформацію про роботу бібліотеки станом на початок 2024 р.:

- бібліотечний фонд УжНУ нараховує 1 544 529 примірників, з них: 1 393 049 примірників книг; 145 629 одиниць зберігання періодичних видань; 1041 – неопублікований документ. За цільовим призначенням: навчальні видання – 593 433 примірники, наукові – 814 235 примірників, 62 000 електронних повнотекстових документів;
- площа бібліотеки НБ УжНУ становить – 3791.22 кв. м, в тому числі площа для обслуговування користувачів – 1442.02 кв. м;
- кількість абонементів – 11, кількість читальних залів – 11, в яких 450 місць для читачів;
- фінансові витрати на оновлення бібліотечного фонду за 2023 р. склали: на придбання книг – 83135 грн; на передплату періодичних видань 193234 грн, на передплату баз даних – 49990 грн. Користувачами бібліотеки в поточному році є 207776 осіб;
- у роботу бібліотеки (з 2004 р.) впроваджено електронну бібліотечну програму «УФД/Бібліотека» Версія 2.4 (ліцензована українська бібліотечна програма), яка підтримує електронний каталог бібліотеки понад 1 млн. записів, електронну базу користувачів «Читач», базу даних «Забезпечення дисциплін», підтримку інших бібліотечних технологічних процесів;

- доступ до електронного сховища навчальної та наукової літератури здійснюється через університетський репозитарій, на основі DSpace на домені УжНУ за адресою dspace.uzhnu.edu.ua. Станом на сьогодні репозитарій УжНУ вміщує понад 62 тисячі файлів документів напрацьованих вчених вишу. Надання доступу до світових наукометричних баз даних Scopus та Web of Science покладено на бібліотеку.

З практичного досвіду зустрічей з експертними групами процедури ліцензування чи акредитації освітніх програм можна визначити найважливіші питання, які отримують представники бібліотеки. Одним із ключових питань є «книгозабезпеченість навчальних дисциплін».

Л. А. Поперечна вважає, що одним із критеріїв для отримання ЗВО ліцензії та акредитації є відповідність фонду бібліотеки завданням вишу, насамперед, навчальним. У зв'язку з цим, моделювання і формування науково-освітніх ресурсів та інформаційне забезпечення навчального процесу є одними з найактуальніших завдань вищого навчального закладу та його бібліотеки [3, с. 156].

Електронна бібліотечна програма «УФД/Бібліотека» в роботу Наукової бібліотеки УжНУ внесла ряд можливостей, серед яких, особливо цінною, є власна база «Тематико-типологічний план УжНУ» (надалі ТТП), яка об'єднала в собі інформацію про кожен факультет вишу, в розрізі кафедр, які входять в їх структуру. ТТП має ряд корисних характеристик, але найважливіша – аналіз відсоткового книгозабезпечення. Електронна бібліотечна програма з легкістю варіює пошук за спеціальністю, спеціалізацією, курсом навчання, семестром, формою навчання та навчальною дисципліною. Рубрикатор «Навчальні дисципліни», розроблений бібліотекою на основі навчальних планів УжНУ, оновлюється перед початком кожного навчального року, а у випадку відкриття нових спеціальностей навчання або їх рівнів, додається до бази переліку навчальних курсів. Станом на кінець 2023/2024 навчальний рік база «Навчальні дисципліни» НБ УжНУ охоплює понад 4 тисячі назв навчальних дисциплін, кожна з яких можна розглядати в розрізі відсотку книгозабезпечення. Уніфікація назви дисципліни за галузевим індексом Універсальної десяткової таблиці (УДК) є основною базовою характеристикою, до якої, завдяки можливостям електронної бібліотечної програми, доєднуються бібліографічні записи лише тих видань, які мають споріднений індекс УДК. Наукова індексація об'єднує в електронному середовищі дисципліну і бібліографічні записи видань в єдиний тематичний каталог і відображає їх у локальній мережі бібліотеки УжНУ чи дистанційному доступі до каталогу через власний вебсайт книгозбірні. Внесені в базу дані про загальний контингент студентів (денна та заочна форми навчання) автоматично розраховують відсоток забезпечення літературою здобувачів освіти. Для обліку потреб програма передбачає спеціальну форму «Потреби», за допомогою якої можна відслідкувати, відібрати і відсортувати їх за певними ознаками, а в разі необхідності – роздрукувати форму або передати її

до електронної таблиці для подальшого оформлення. Ця форма доступна через пункт меню «Форми/Потреби».

Які ж нормативи прийнято вважати за основу книгозабезпечення навчальною літературою, чи допустимі їх сучасні корективи, враховуючи стрімкий інформаційний потік представлення електронних джерел світового простору? За твердженням дослідників В. В. Фоміних та С. Б. Мартинюк, наказ Міністерства освіти та науки України унормовує забезпечення підручниками здобувачів ЗВО, що складає 0,5 прим. на 1-го студента (тобто 1 підручник на 2-х студентів) для нормативних дисциплін, а для вибіркових ця норма становить 0,2–0,25 прим. книг (тобто 1 примірник на 4–5 студентів), які вивчають конкретну дисципліну. Коефіцієнт книгозабезпеченості відображає ступінь забезпечення книгою студента, для якого вона призначена. І хоча цей показник не належить до показника якості освіти, але він є невід’ємною складовою частиною навчального процесу [9, с. 216].

Наукова бібліотека УжНУ впровадила в практику своєї роботи відображення у власному електронному каталозі відомостей про електронну копію видання, що «в один клік» допомагає користувачу за відповідним покликанням перейти до електронного сховища УжНУ (репозитарію) і отримати вільний доступ до навчального чи методичного джерела. У випадку, коли у фонді бібліотеки відсутній друкований аналог видання, але в репозитарії зберігається електронний варіант джерела, електронний каталог відобразить бібліографічний опис електронного ресурсу, а покликання спрямує до місця його архівування.

Важливим ракурсом оцінки експертної групи є огляд підкритерію 7.1, який стосується безкоштовного доступу викладачів і здобувачів вищої освіти до інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми. ЗВО демонструє, що доступ до відповідних ресурсів є безоплатним для здобувачів. У відповідність експертному запиту, бібліотека УжНУ демонструє вільний доступ до наукометричних баз Scopus та Web of Science, а також єдиного електронного репозитарію (сховища) наукових публікацій УжНУ – DSpace. UzhNU. Репозитарій УжНУ за результатами незалежного рейтингу Webometrics, є в лідерах серед українських вишів, бо другий рік поспіль знаходиться на другій сходинці рейтингу. В світовому рейтингу інститутських репозитаріїв УжНУ займає 47 позицію.

Важливою експертною вимогою є інформаційне забезпечення здобувачів освітньої програми вітчизняними та закордонними фаховими періодичними виданнями відповідного або спорідненого профілю, в тому числі й електронними. Наукова бібліотека УжНУ, не дивлячись на період економічної складності та воєнний стан в державі, щорічно продовжує передплату фахових періодичних видань. Ужгородський університет має власні фахові видання, 24 з яких у категорії «Б» та один у категорії «А» (у 2023 р. Науковий вісник Ужгородсько-

го університету. Серія «Фізика» увійшов до наукометричної бази Scopus, а у 2024 р. – до найвищого квартилю Scopus – Q1).

Під час експертних зустрічей звертається увага й на підкритерій 7.5, який стосується забезпечення умов отримання бібліотечних послуг для осіб з особливими потребами. Враховуючи реалізацію права на освіту цієї категорії користувачів Наукова бібліотека УжНУ демонструє умови фізичного доступу до приміщення бібліотеки та можливості роботи в читальних залах, абонементних навчальній літературі. У відповідність вимогам, з метою забезпечення вільного доступу користувачів з особливими потребами в УжНУ встановленні турнікети, вхідний голосовий маятник (головний корпус університету), в бібліотечній локації дотримано норм проходів, доступу до робочих місць в читальних залах, навіть передбачена відповідна висота гардеробних вішаків, доступ до санвузлів тощо. Всі ці заходи забезпечують реалізацію прав на освіту осіб з особливими фізичними потребами, які навчаються за освітньою програмою.

Під час зустрічей онлайн у період військового стану в державі, допускаються корективи, які необхідні для дотримання правил безпеки та захисту життя у випадку збройної російської атаки, які аргументуються звуковими повідомленнями на території України, або у випадку відключення електромережі і призупиненням доступу до інтернет мережі.

За період з 2020–2024 рр. в УжНУ пройшло 86 акредитацій, тому практичний досвід дозволяє огляд найпоширеніших експертних питань, які найчастіше зустрічаються на зустрічах з експертами:

- Наявність та площа приміщень бібліотеки (кв. метрів, у тому числі читальні зали, кількість місць в них).
- Наявність електронної бібліотеки (власної, придбанної).
- Забезпечення підручниками, навчальними посібниками, довідковою та іншою літературою.
- Перелік вітчизняних фахових видань, роки їх надходження.
- Наявність доступу до електронних світових наукометричних баз даних.
- Відкритий доступ до електронного каталогу бібліотеки та доступ до бібліотечних онлайн послуг.
- Академічна доброчесність.

Військовий стан в Україні вніс суттєві корективи в умови книгозабезпечення спеціальностей, адже фінансові витрати на закупівлю значно скоротились. Рішенням проблеми стала активізація вільного доступу до електронних повнотекстових документів, авторами яких є викладачі УжНУ. Засади відкритої науки, основною метою якої є прозорість, представлена відкритими освітніми ресурсами (Open Educational Resources (OER)). OER можуть включати: повні курси, модулі курсів, відкриті підручники, навчальні програми, лекції, посібники для студентів, конспекти викладання. У 2023 р. в УжНУ впроваджено Положення «Політика відкритої науки в Державному вищому навчальному закладі «УжНУ» (Наказ № 214/01-04 від 29.06.2023 р.), а в травні 2024 – План дій

щодо впровадження Політики відкритої науки в ДВНЗ «Ужгородський національний університет» на 2024–2025 рр.

За твердженням Лариси Діденко, «участь бібліотеки закладу вищої освіти в акредитації освітньої програми – це нові можливості продемонструвати матеріально-технічну базу, злагоджену роботу науково-педагогічних і бібліотечних працівників над питанням книгозабезпечення спеціальності; виявити недоліки та прорахунки у власній роботі з метою пошуку способів покращення якості освітнього процесу» [1, с. 40].

Висновки. Бібліотеки ЗВО України продовжують активно підтримувати освітню, наукову, дослідницьку діяльність університетів. Роль бібліотеки закладу вищої освіти щодо участі у проведенні акредитацій освітніх програм – вагома демонстрація всіх її можливостей. Основна функція книгозбірні вишу базується на підтримці навчального процесу в освітньому закладі та розвитку наукових досліджень. Акредитації освітніх програм у ЗВО – важливий чинник розвитку і вдосконалення системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, серед яких важлива умова навчальних і наукових джерел, електронних ресурсів, баз даних, доступ до яких є однією з важливих функцій бібліотеки. Саме в цьому напрямі бібліотека є надійним партнером свого закладу, бо її робота спрямована на відповідність дотримання освітніх стандартів.

Список використаних джерел та літератури

1. Діденко Л. Участь бібліотеки закладу вищої освіти в акредитації освітніх програм / Л. Діденко // Бібл. форум: історія, теорія і практика. – 2023. – №2 (32). – С. 39–40.
2. Положення про академічну доброчесність в «Ужгородському національному університеті» [Електронний ресурс] / Ужгород. нац. ун-т. – Електрон. текст. дані. – Ужгород, 2017. – Режим доступу: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12223> (дата звернення: 13.06.2024) – Назва з екрана.
3. Поперечна Л. А. Стратегія управління інформаційними ресурсами бібліотек ВНЗ (за результатами аналізу діяльності бібліотек ВНЗ III-IV р. а. педагогічного та інженерно-педагогічного профілю у 2007–2009 рр.) / Л. А. Поперечна // Наук. пр. Держ. наук.-пед. б-ки України імені В. О. Сухомлинського. – 2010. – Вип. 2. – С. 152–167. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/npdnpbc_2010_2_20 (дата звернення: 12.06.2024). – Назва з екрана.
4. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти [Електронний ресурс] : Наказ МОН України № 977 від 11.07.2019 // Законодавство України : інформ.-пошук. система / Верх. Рада України. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-akreditaciyu-osvitnih-program-za-yakimi-zdiysnyuyetsya-pidgotovka-zdobuvachiv-vishoyi-osviti> (дата звернення: 12.06.2024). – Назва з екрана.
5. Про затвердження Порядку оформлення, переоформлення, видачі, зберігання та обліку сертифікатів про акредитацію освітньої програми і форм таких сертифікатів [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України № 244 від 05.03.2024 // Законодавство України : інформ.-пошук. система / Верх. Рада України. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-2024-%D0%BF#n9> (дата звернення: 12.06.2024). – Назва з екрана.
6. Про вищу освіту [Електронний ресурс] : Закон України № 1556-VII від 01.07.2014 / Законодавство України: інформ.-пошук. система / Верховна Рада України. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 13.06.2024). – Назва з екрана.
7. Про освіту [Електронний ресурс] : Закон України № 2145-VIII від 05.09.2017 / Законодавство України: інформ.-пошук. система / Верховна Рада України. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 13.06.2024). – Назва з екрана.

8. Рекомендації щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітньої програми. Затверджено Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти 17 листопада 2020 року [Електронний ресурс] / уклад.: В. Г. Алькема, А. Є. Артюхов, А. П. Бутенко [та ін.]. – Київ : Орion, 2020. – 66 с. – Відомості доступні також через Інтернет: <http://surl.li/uoxmt> (дата звернення: 13.06.2024).
9. Фоміних В. В. Книгозабезпеченість навчальних дисциплін як основа комплектування бібліотечних фондів ВНЗ / В. В. Фоміних, С. Б. Мартинюк // *Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту імені Івана Огієнка. Серія : Бібліотекознавство. Книгознавство.* – 2015. – Вип. 4. – С. 215–219. – Відомості доступні також через Інтернет: http://nbuv.gov.ua/UJRN/npkpnuiobk_2015_4_40 (дата звернення: 13.06.2024).

References

- [1]. Didenko L. Uchast biblioteki zakladu vyshchoi osvity v akredytatsii osvityh prohram [Participation of the library of the institution of higher education in the accreditation of educational programs]. *Biblioteknyi forum: istoriia, teoriia i praktyka*, 2023, no. 2 (32), pp. 39–40.
- [2]. *Polozhennia pro akademichnu dobrochesnist v "Uzhhorodskomu natsionalnomu universyteti"* [Regulations on academic integrity at "Uzhhorod National University"]. Available at: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12223> (accessed: 13.06.2024).
- [3]. Poperechna L. A. Stratehiia upravlinnia informatsiinymy resursamy bibliotek VNZ (za rezultatamy analizu diialnosti bibliotek VNZ III-IV r. a. pedahohichnoho ta inzhenerno-pedahohichnoho profilu u 2007–2009 rr.) [Information resource management strategy of university libraries (according to the results of the analysis of the activity of university libraries of the III-IV academic and engineering-pedagogical profile in 2007–2009)]. *Naukovi pratsi Derzhavnoi naukovo-pedahohichnoi biblioteky Ukrainy imeni V. O. Sukhomlynskoho*, 2010, no. 2, pp. 152–167. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/npdnbc_2010_2_20 (accessed: 12.06.2024).
- [4]. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro akredytatsiiu osvityh prohram, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity: Nakaz MON Ukrainy № 977 vid 11.07.2019 [On the approval of the Regulation on the accreditation of educational programs, according to which higher education applicants are trained: Order of the Ministry of Education and Culture of Ukraine No. 977 dated 11.07.2019]. *Zakonodavstvo Ukrainy: informatsiino-poshukova systema*. Available at: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-polozhennia-pro-akredytatsiiu-osvityh-prohram-za-yakimi-zdiisnyuetsia-pidgotovka-zdobuvachiv-vishoyi-osviti> (accessed: 12.06.2024).
- [5]. Pro zatverdzhennia Poriadku oformlennia, pereoformlennia, vydachi, zberihannia ta obliku sertyfikativ pro akredytatsiiu osvityh prohramy i form takykh sertyfikativ: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 244 vid 05.03.2024 [On the approval of the Procedure for registration, re-registration, issuance, storage and accounting of certificates on the accreditation of educational programs and forms of such certificates: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 244 dated 05.03.2024]. *Zakonodavstvo Ukrainy: informatsiino-poshukova systema*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-2024-%D0%BF#n9> (accessed: 12.06.2024).
- [6]. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy № 1556-VII vid 01.07.2014 [On higher education: Law of Ukraine No. 1556-VII dated July 1, 2014]. *Zakonodavstvo Ukrainy: informatsiino-poshukova systema*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (accessed: 13.06.2024).
- [7]. Pro osvitu: Zakon Ukrainy № 2145-VIII vid 05.09.2017 [On education: Law of Ukraine No. 2145-VIII 05.09.2017]. *Zakonodavstvo Ukrainy: informatsiino-poshukova systema*. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (accessed: 13.06.2024).
- [8]. *Rekomendatsii shchodo zastosuvannia kryteriiv otsiniuvannia yakosti osvityh prohramy. Zatverdzheno Natsionalnym ahentstvom iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity 17 lystopada 2020 roku* [Recommendations on the application of criteria for evaluating the quality of an educational program. Approved by the National Agency for Quality Assurance of Higher Education on November 17, 2020]. Kyiv, Orion, 2020, 66 p. Available at: <http://surl.li/uoxmt> (accessed: 13.06.2024).
- [9]. Fominykh V. V. Knyhozabezpechenist navchalnykh dystsyplin yak osnova komplektuvannia biblioteknykh fondiv VNZ [Book availability of academic disciplines as a basis for the selection of university library funds]. *Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka*, 2015, no. 4, pp. 215–219. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/npkpnuiobk_2015_4_40 (accessed: 13.06.2024).

Надійшла 20.06.2024 р.

Medved M. M.

Candidate of Philological Sciences (PhD),
Directress of the Scientific Library, Uzhhorod National University,
14 Universytetska St, Uzhhorod, 88000, Ukraine
tel.: (+38) 0667511887
e-mail: maria.medved@uzhnu.edu.ua;
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-8275-9026>

**THE ROLE AND FUNCTIONS OF THE LIBRARY
OF THE HIGHER EDUCATION INSTITUTION IN THE
ACCREDITATION OF EDUCATIONAL PROGRAMS:
FROM WORK EXPERIENCE**

Summary

The purpose of the article is to acquaint readers with the experience of participation of the Scientific Library of Uzhhorod National University in the procedure of accreditation of educational programs. The article focuses on the role of the library in informing expert groups regarding compliance with the criteria of the higher education institution's ability to provide education seekers with appropriate conditions for mastering educational programs. In particular, the main functions of the university library in supporting the educational and scientific process of the higher educational institution are determined. As a result of the study, the importance of presenting information to experts regarding the "Educational environment and material resources" criterion is substantiated, which contains the analysis, main characteristics and formation of the library fund with educational and scientific literature aiming to ensure the quality of educational programs.

The study also reveals the role of the library in ensuring compliance with academic integrity by employees of higher education institutions and students of higher education, with the aim of preventing and detecting academic plagiarism. The library practice of providing access to information resources of scientometric databases Scopus and Web of Science is highlighted in the study. Considerable attention is directed to the openness of information about educational programs, degrees of higher education and qualifications, as well as information support (textbooks, study guides, monographs, peer-reviewed journals, electronic databases, etc.). The role and significance of the single electronic repository of scientific publications of UzhNU (DSpace.UzhNU) as a significant source of openness of science is revealed. The research substantiates the efficiency of the creation of the Center for Science and Information Support at the University. It has been proven that accreditation of educational programs in a higher education institution is an important factor in the development and improvement of the system of ensuring the quality of educational activities as well as the quality of higher education.

Keywords: accreditation of educational programs in a higher education institution, criteria for evaluating the quality of an educational program, academic plagiarism, Scientific Library of Uzhhorod National University, Uzhhorod National University, university repository.